TDIU
1931
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№2
MAXSUS SON

Google Scholar · OPEN ACCESS · ULRICHSWEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY · OpenAIRE · ROAD · НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU · Academic Resource Index ResearchBib · ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE · CYBERLENINKA · BASE · INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL · Crossref

BAKALAVR TALABALARINING MAQOLALARI TO‘PLAMI

ISSN: 2992-8982
https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/
2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr.
2026-yil, mart-aprel.

Tahrir hay’ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O‘z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig‘i o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

XODIMLARNING EMOTSIONAL INTELLEKTI, KORPORATIV MADANIYAT VA MEHNAT UNUMDORLIGI O‘RTASIDAGI UZVIY BOG‘LIQLIKNI CHUQUR TAHLIL QILISH 8
Shoabdurashidova Mahina Jaxongir qizi, Ibroximov Ilxomjon Shavkatjon o‘g‘li

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ESG TAMOYILLARI INTEGRATSIYASI ORQALI KORXONALAR BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHINI TA’MINLASH 15
Jolg‘ashova Nozima Mansurovna, T.D. Mamatkulov

АНАЛИЗ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 21
Давлетова Адиля Азатбаевна, Сапаев Дилшод Хушнудович

XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARI FAOLIYATI RIVOJLANISHI IQTISODIY O‘SISHNING OMILI 27
Jumaniyazov Rashid Azamatovich, Ismailov Baxit Abdireymovich

“LOKOMOTIV” MEHMONXONASI ZAMONAVIY SHAROITLARDA XUSUSIYATLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 31
Masharipov O‘rolbek Ozod o‘g‘li, Khodjaeva Nodiraxon Abdurashidovna

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOLIQ TIZIMINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI 36
Boybosinova Shaxlo Meles qizi, Ostonov Muhriddin Bahriddin o‘g‘li

AUDITORLIK TEKSHIRUVI JARAYONIDA AUDITORLIK DALILLARINI TO‘PLASH VA BAHOLASH USLUBIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH 44
Qodirjonov Dilshodjon Qosimjon o‘g‘li, Xolmirzayev Ulug‘bek

BUXGALTERIYA HISOBINI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA MOLIYAVIY NAZORAT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 49
Igamberdieva Kunduz Ergashevna, O‘razova Marjona Valiboy qizi

ВЛИЯНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ НА ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ 55
Камилова Наргиза Абдукахоровна, Давронов Дониёрбек Заррухович

ANALYSIS OF OUR COUNTRY’S POSSIBILITIES FOR ACCESS TO THE SEA THROUGH THE KABUL CORRIDOR 61
Khuzhamov Babur, Khudoyberdiev Diyorbek, Jumaboev Bekzod

O‘ZBEKISTONDA ESK.UZ TIZIMINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA ISTIQBOLLARI 69
M.J.Nurmetova, Baxtyorov Ahadbek Doniyor o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA KRIPTOVALYUTALARNING JORIY FOYDALANISHINI TAHLIL QILISH 77
Qobilova N. Q., Normurodov X. E.

MOLIYAVIY RISKLAR VA ULARNI XALQARO MIQYOSDA BOSHQARISH USULLARI 83
Toirov Bobur G‘ofir o‘g‘li, F.U.Umarov

SUN’IY INTELEKTNING INSON ONGIGA VA DAVLAT KORXONALARINI RAQAMLASHTIRISHGA TA’SIRI 90
Uskanboyev Temurbek Ismoil o‘g‘li, F.U.Umarov

IQTISODIYOT TARMOQLARI YUKLARINI TASHISHNI TASHKIL ETISH 97
Ne’matov Husniddin Alijon o‘g‘li, Maxmudov Abrorxon Axmadxonovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

TARIXIY OBIDALAR ASOSIDA MADANIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISH 102
Boltaboyeva Maqsuda Matjonboy qizi, Maxmudov Abrorxon Axmadxonovich

TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA INTERNET VA IJTIMOIY TARMOQLARNING ROLI 105
Abdumutalova Shahzoda Yodgorjon qizi, Maxmudov Abrorxon Axmadxonovich

ФИНАНСИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ ЗА СЧЕТ ИНВЕСТИЦИОННЫХ И ПАЕВЫХ ФОНДОВ 109
Дилшод Насиров, Сухроб Хайитов, Самира Каримова

КОМПЕТЕНТНОСТЬ КАК УСЛОВИЕ ОСМЫСЛЕННОГО РАЗГОВОРА ОБ ЭКОНОМИКЕ 115
Зайналов Ж. Р., Абдумажидов Ш. Ш.

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ РАСХОДЫ КАК ПОКАЗАТЕЛЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТРАНЫ 119
Юсупов Азаматжон Икромович, Ишонкулова Феруза Асатовна

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПОВЫШЕНИЯ ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННОЙ АКТИВНОСТИ В ПРЕДПРИЯТИЯХ СФЕРЫ УСЛУГ 124
Насиров Дилшод Фархадович, Казакбаева Динара, Максетбаева Гулпаршин

ВЕЛИКОЕ УСКОРЕНИЕ: КОНВЕРГЕНЦИЯ ИИ И БЛОКЧЕЙНА КАК НОВАЯ ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПАРАДИГМА 2026 ГОДА 129
Насиров Дилшод Фархадович, Синько Юлианна Викторовна, Шамшетова Жамила Муса кызы

KORXONANING IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH KO‘RSATKICHLARI 134
Turg‘unpulatov Ziyovuddin Alijon o‘g‘li, Odilov Xamidillo Mahmudjon o‘g‘li

РОЛЬ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГИЙ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ПРОЗРАЧНОСТИ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ 139
Дилмуродов Журабек Улугбек угли, Белалова Гузаль Анваровна

OPERATSION FAOLIYAT SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH 144
Nasrullayev Omonulloxon Nodirjon o‘g‘li, X.M. Odilov

HAVO IFLOSLANISHI VA YASHIL TABIAT YOMONLASHUVI NATIJASIDA SOG‘LIQNI SAQLASH XARAJATLARINING OSHISHI: IQTISODIY TAHLILI 150
Sotvoldiyeva Rayxona Abdurasul qizi, Odilov Xamidillo

TIJORAT BANKLARIDA PUL MABLAG‘LARI HARAKATI VA LIKVIDLIK TAHLILI 155
Foziljonova Niholaxon Fayoz qizi, X.M.Odilov

NOMINAL VA REAL YAIM VA UNING O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASIDAGI AHAMIYATI 162
Ziyodullayev Dilshod Sherzodovich, Jo‘rayev Toshbolta To‘xtayevich

YASHIL IQTISODIYOT: ZAMONAVIY RIVOJLANISH PARADIGMASI SIFATIDA TAHLILI 167
Yo‘ldashaliyev Muxammadaziz Xabibulla o‘g‘li, Yoqubova Zilola Tura qizi

РОЛЬ БРЕНДИНГА В ИННОВАЦИОННОЙ СИСТЕМЕ МАРКЕТИНГА 172
Насиров Дилшод Фархадович, Файзуллаев Аслиддин Сафар угли, Толибжонов Умеджон Одилович

AMIR TEMURNING IJTIMOIY, IQTISODIY VA SIYOSIY QARASHLARI 176
Lola Xalikova Nazarovna, Mutabar Absamatova Jamshid qizi

ИНТЕГРАЦИЯ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ: ВОЗМОЖНОСТИ И УГРОЗЫ В КОНТЕКСТЕ НОВОЙ РЕГИОНАЛЬНОЙ АРХИТЕКТУРЫ 181
Убайдуллаев Сирожиддин

IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING ROLI 186
Fazilat Esirgapovna Jomonqulova, Nizomov Murod, Madinabonu Temirova Otabek qizi

ПОТРЕБИТЕЛЬСКАЯ КОРЗИНА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН В УСЛОВИЯХ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ 191
Ишонкулова Феруза Асатовна, Ибрагимова Ширин

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

IQTISODIY TA’LIMOTLAR TARIXI, AHAMIYATI VA ULARNING ZAMONAVIY GLOBAL IQTISODIYOTDAGI TRANSFORMATSIYASI 195
Abdukaxxorova Durdona Ilxomovna, Muhabbat Hakimova Fayziyevna

YANGI O‘ZBEKISTONNING XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI BILAN HAMKORLIGI VA UNING RIVOJLANISHI 201
Ataniyazov Jasurbek Xamidovich, Abdullayev Izzatbek Akramxon o‘g‘li

УПРАВЛЕНИЕ КАЧЕСТВОМ И КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬЮ В РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 206
Латипов Ашур Али Рустам угли, Ахтамов Огабек Улугбек угли, Фахритдинов Амриддин Фазлитдинович, Саидмуродов Жонибек Жахонгирович

ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ 212
Латипов Ашур Али Рустам угли, Нарбаев Жандарбек Агабекович, Собирова Мадинабону Санджаровна, Эгамкулов Шохжахон Куниш угли

YASHIL LOGISTIKA LOYIHALARIDA INVESTITSIYA RISKLARINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 218
Sobirjonova Nodira Rustamjon qizi, Adashaliyev Miraziz Mirzohidjon o‘g‘li

INVESTITSIYALARNING O‘ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI ROLI VA BARQAROR O‘SISHGA TA’SIRI 225
Yarboyeva Farida Ulug‘bekovna, Yoqubova Zilola Tura qizi

ДИНАМИКА ВНЕШНЕТОРГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ВХОЖДЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА В МИРОВОЕ СООБЩЕСТВО 230
Камилова Наргиза Абдукахоровна, Иванян Михаил Михайлович

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AKSIZ SOLIG‘INING FISKAL AHAMIYATI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 234
Otabek Jalolov, Abdurashidov Abdusamad

YEVROPA YASHIL BITIMI VA UNING O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA’SIRI 240
Xamitillayeva Jasmina Jaxongir qizi, Ataniyazov Jasurbek Xamidovich

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO‘RSATISH SOHASIDA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI: STRATEGIK TAHLIL VA ILMIY-NAZARIY ISTIQBOLLAR 246
Haitqulov Behruz Shuhrat o‘g‘li, Tayirov Ozodbek Ulug‘bek o‘g‘li

XIZMATLAR SOHASIDA IQTISODIY O‘SISH VA BARQARORLIKNI TA’MINLASHDA INNOVATSION VA INSTITUTSIONAL OMILLARNING ROLI 253
Ashurova Jasmina Jo‘ra qizi, Shodmanova Zubayda Ubaydullayevna

BUDJET TASHKILOTLARIDA BUDJET HISOBINING TASHKILIY-USLUBIY JIHATLARI 258
Orzikulova Diyora Xurshedovna, Ibragimov Mansur Mardonovich

MOLIYA TIZIMI VA MOLIYAVIY SIYOSAT 263
Ilhomov Diyorbek Umidjon o‘g‘li, Jumaniyazov Nodirbek Odilbek o‘g‘li

XUSUSIY TADBIRKORLIK VA KICHIK BIZNESNING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASH HAMDA QO‘LLAB-QUVVATLASHNING ILMIY-AMALIY JIHATLARI 267
G‘aybullayeva Zilola Raxmatullo qizi, Oxunjonova Kamola Komiljon qizi

XUSUSIY TADBIRKORLIK VA KICHIK BIZNESNING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASH HAMDA QO‘LLAB-QUVVATLASHNING ILMIY-AMALIY JIHATLARI

G‘aybullayeva Zilola Raxmatullo qizi
O‘zbekiston Milliy universiteti
Iqtisodiyot fakulteti “Moliya va kredit” kafedrasi o‘qituvchisi

Oxunjonova Kamola Komiljon qizi
O‘zbekiston Milliy universiteti
Iqtisodiyot fakulteti 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Respublikamizda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy xavfsizligini ta’minlash va qo‘llab-quvvatlashning ilmiy tahlillari bayon etiladi. So‘nggi yillarda tadbirkorlikni rivojlantirish bo‘yicha ulkan rejalar amalga oshirildi. Lekin shu bilan birga, xususiy tadbirkorlik va kichik biznesda yuzaga kelayotgan muammolar, jumladan, tashqi iqtisodiy xavflar, raqobat hamda raqamli iqtisodiyot sharoitida vujudga kelayotgan muammolar bugungi kunda o‘z dolzarbligini yo‘qotmagan. Tadqiqot ishida xususiy tadbirkorlik va kichik biznesning xavfsizligini oshirish bo‘yicha tavsiyalar ko‘rsatilgan.

Kalit so‘zlar: kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, iqtisodiy xavfsizlik, raqobat, moliyaviy barqarorlik, xavfsizlikka tahdid, tovlamachilik.

Abstract: This article presents a scientific analysis of ensuring and supporting the economic security of small businesses and private entrepreneurship in our country. In recent years, major plans have been implemented to develop private entrepreneurship. However, at the same time, existing problems in small businesses and entrepreneurship, including, external economic risks, competition, and challenges arising in the conditions of the digital economy, have not lost their relevance. The study also provides recommendations for improving the security of small businesses and private entrepreneurship.

Key words: small business, private entrepreneurship, economic security, competition, financial stability, security threats, extortion.

Аннотация: В данной статье представлен научный анализ обеспечения и поддержки экономической безопасности малого бизнеса и частное предпринимательства в нашей стране. В последние годы были реализованы масштабные планы по развитию предпринимательства. Однако наряду с этим проблемы, возникающие в сфере малого бизнеса и частное предпринимательства, внешнеэкономические риски, конкуренцию, а также вызовы в условиях цифровой экономики, не утратили своей актуальности. В исследовании также представлены рекомендации по повышению уровня безопасности малого бизнеса и частное предпринимательства.

Ключевые слова: малый бизнес, частное предпринимательство, экономическая безопасность, конкуренция, финансовая устойчивость, угроза безопасности, вымогательство.

KIRISH

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 19-martdagi “Kichik va o‘rta biznesning iqtisodiyotdagi o‘rnini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-50-son[1]li Farmoni bilan iqtisodiyotda kichik biznesning jadal rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratish, hududlarda biznes muhitini yanada yaxshilash, iqtisodiy o‘sishga turtki beruvchi yangi biznes tashabbuslarini amalga oshirishga ko‘maklashish, raqobatbardosh mahsulotlar bilan yangi tashqi bozor segmentlariga chiqishni qo‘llab-quvvatlash maqsad qilib belgilandi [1].

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyotning ajralmas qismi bo‘lib, ular bozor iqtisodiyotining tayanch vazifasini o‘taydi. Asosan, bu subyektlar ulkan innovatsiyalarni amaliyotga tatbiq etish, yangi ish o‘rinlarini yaratish hamda iqtisodiy samaradorlikni oshirish yo‘llari bilan mamlakat iqtisodiyotiga sezilarli darajada ta’sir ko‘rsatadi. Masalan, 2020-yilda YaIMning 53,9 foizi kichik tadbirkorlik subyektlariga to‘g‘ri kelgan bo‘lsa, 2021-

1 https://lex.uz/uz/docs/-7444738

yilda bu ko‘rsatkich 56,9 foizga yetgan. Bu sohaning barqaror rivojlanayotganidan dalolat beradi. Dunyoda yaratilayotgan yangi ish o‘rinlarining uchdan ikki qismi kichik biznes hissasiga to‘g‘ri keladi. Rivojlangan davlatlarda ish o‘rinlarining 68 foizi ushbu soha tomonidan yaratiladi. 2020-yilda mamlakatimizda band aholining 73,8 foizi aynan shu sektor hissasiga to‘g‘ri kelgan [2].

Shu bilan birga, bir qancha iqtisodiy xavflar ushbu subyektlarning barqarorligini ta’minlashga to‘siq bo‘lib qolmoqda. Moliyaviy barqarorlikni ta’minlashda yuzaga keladigan qiyinchiliklar, tashqi iqtisodiy xavflarga nisbatan zaiflik, o‘zgaruvchan bozor sharoitida moslashishda vujudga keladigan qiyinchiliklar va raqamli texnologiyalarni joriy qilishdagi xavf-xatarlar shular jumlasidandir. Shuning uchun ham kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning xavfsizligini ta’minlashda innovatsion strategiyalarni ishlab chiqish va davlatning qo‘llab-quvvatlashi orqali izchil yondashuvlarni yaratish muhim ahamiyatga ega.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy xavfsizligini ushbu soha olimlari turlicha talqin qiladilar. Xususan, O. Arefiyeva va T. Kuzenko iqtisodiy xavfsizlikni korxona resurslaridan samarali foydalanish holati, shuningdek, tashqi va ichki tahdidlardan himoyalash, bozorda uzoq muddatli barqaror savdoni ta’minlash sifatida qaraydi [3].

Rossiya Federatsiyasi va Yevropa Ittifoqida iqtisodiy xavfsizlik sohasida taniqli olim, iqtisodiy xavfsizlik va biznes boshqaruvi professori R. Smelik kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining xavfsizligini ta’minlash va resurslardan samarali foydalanish haqida fikr-mulohazalarini bildiradi [4].

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor H. Abulqosimovning fikriga ko‘ra: “Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy xavfsizligi – bu tadbirkorlik subyekti tomonidan yaratilgan hayotiy iqtisodiy manfaatlarni himoya qiluvchi huquqiy, tashkiliy, iqtisodiy, moliyaviy, ijtimoiy-iqtisodiy va muhandislik-texnik tabiatdagi chora-tadbirlar tizimidir. Bu xavf va tahdidlardan himoyalanish holatidir” [5].

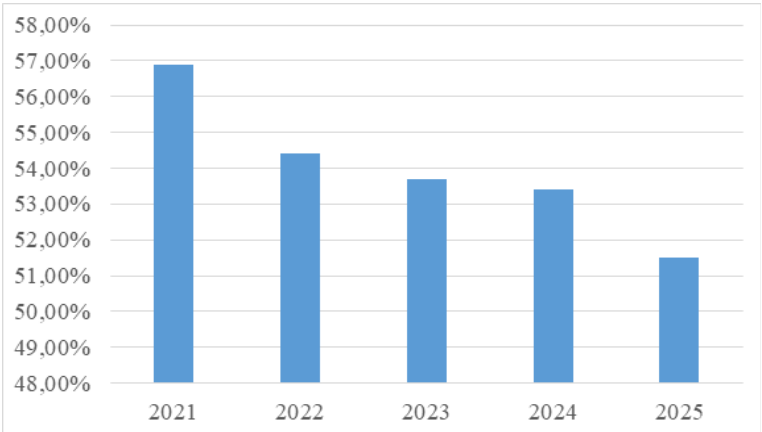
Bu kabi ishlar shuni ko‘rsatadiki, kichik biznes va tadbirkorlikning iqtisodiy xavfsizligiga korxonaning nafaqat huquqiy va iqtisodiy munosabatlari, balki uning moddiy va intellektual resurslari ham sezilarli darajada ta’sir qiladi. Bu kabi belgilar ushbu subyektlarning moliyaviy barqarorligi, tijorat muvaffaqiyati va samarali ilmiy-texnik rivojlanishini ta’minlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolada mavzuni yoritish uchun turli usullardan foydalanilgan, xususan, tizimli tahlil va sintez, taqqoslash va muhokama. Umuman olganda, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik uchun turli tahdidlar mavjud. Huquqiy shaxslar va yakka tartibdagi shaxslarning biznes faoliyatiga salbiy ta’sir ko‘rsatadigan, uning faoliyatini to‘xtatishga yoki iqtisodiy yo‘qotishlarga olib keladigan potensial yoki haqiqiy harakatlari ham kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning xavfsizligiga tahdid soladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Hozirgi kunda xususiy tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyot, siyosat va jamiyatdagi dinamik o‘zgarishlarga moslasha olishi uchun, eng avvalo, xavf-xatarlarni bartaraf etishi kerak. Dastlab, biz bu subyektlarning iqtisodiyot uchun qanchalik ahamiyatli ekanligini va ta’sirini ko‘rib chiqamiz. Quyidagi grafikda 2021–2025-yillarda mamlakat Yalpi ichki mahsulotida kichik tadbirkorlik subyektlari (foizlarda) aks etgan (1-rasm).

1-rasm. Kichik tadbirkorlik subyektlarining YaIMdagi ulushi dinamikasi[6]

Ko‘rsatkichlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, berilgan davr mobaynida kichik tadbirkorlikning Yalpi ichki mahsulotidagi ulushi izchil pasayish tendensiyasini namoyon qilgan. Eng yuqori ko‘rsatkich 2021-yilda qayd etilgan bo‘lsa, eng kichik ulush esa 2025-yilga to‘g‘ri keladi. Grafikni yanada aniq tahlil qiladigan bo‘lsak, 2021-yilda kichik tadbirkorlik YaIMning deyarli 57%ini tashkil qilgan. 2022-yilda ushbu subyektning ko‘rsatkichi sezilarli darajada kamayib, 54,4%ga tushgan. 2023-yilda pasayish sur’ati davom etib, ulush qariyb 53–54% atrofida shakllangan. Keyingi yillarda ham pasayish tendensiyasi saqlanib qolgan. Xususan, 2024-yilda ko‘rsatkich 53,4%ni tashkil qilgan bo‘lsa, 2025-yilda kichik biznes 51,5%gacha pasayib borgan. Umumiy hisobda ushbu subyekt 5 yil davomida YaIMdagi ulushi taxminan 5–6% punktga qisqarganini ko‘rishimiz mumkin. Ushbu dinamika orqali biz so‘nggi yillarda kichik tadbirkorlikning iqtisodiyotdagi nisbiy salmog‘i qanchalik pasayib borganini tushunishimiz mumkin. Bundan ko‘rinadiki, iqtisodiy xavfsizlikni ta’minlash, institutsional qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini rivojlantirish va raqobatbardoshlikni oshirishga bo‘lgan zaruriyat yanada dolzarbligini saqlab qolmoqda (1-jadval).

1-jadval. Kichik biznes uchun iqtisodiy xavfsizlikka ehtimoliy tahdidlar[7]

TASHKILOT ICHIDA(Jismoniy)	TASHKILOT ICHIDA (Ijtimoiy-ma’naviy)	TASHKILOT TASHQARISIDA
Tijorat siri hisoblangan axborotni saqlash tartibining buzilishi	Jamoada nosog‘lom psixologik muhit	Jinoiy tuzilmalar tomonidan noqonuniy harakatlar
Tadbirkorning mulkiga qarshi noqonuniy harakatlar	Korrupsiya va poraxo‘rlik	Nosog‘lom raqobat
Xo‘jalik yurituvchi subyektlarning beqarorligi	Iqtisodiy xavflar	Biznes subyektlari o‘rtasidagi o‘zaro firibgarlik
	Xodimlar va rahbariyat o‘rtasidagi nizolar	Axborot xavfsizligiga tahdidlar
		Shartnoma majburiyatlarni bajarmaslik va boshqalar

Jadvalda kichik biznesning iqtisodiy xavfsizligiga tahdidlar ichki va tashqi omillar asosida tasniflangan. Ichki tahdidlar o‘z navbatida jismoniy hamda ijtimoiy-ma’naviy omillarga ajratilgan. Jismoniy tahdidlarga tijorat sirining buzilishi, tadbirkor mulkiga qarshi noqonuniy harakatlar hamda xo‘jalik yurituvchi subyektlarning beqarorligi kiradi. Ushbu omillar korxonaning moliyaviy barqarorligi va faoliyat uzluksizligiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

Ijtimoiy-ma’naviy tahdidlar esa jamoada nosog‘lom psixologik muhit, korrupsiya va poraxo‘rlik, iqtisodiy xavflar hamda xodimlar va rahbariyat o‘rtasidagi nizolarni o‘z ichiga oladi. Bunday omillar boshqaruv samaradorligini pasaytiradi va ichki muvozanatni izdan chiqaradi.

Tashqi tahdidlarga esa jinoiy tuzilmalar faoliyati, nohaq raqobat, biznes subyektlari o‘rtasidagi firibgarlik, axborot xavfsizligiga tahdidlar hamda shartnoma majburiyatlarining bajarilmasligi kiradi. Ushbu omillar korxonaning bozor muhitidagi barqarorligiga salbiy ta’sir etadi.

Umuman olganda, jadval kichik biznes iqtisodiy xavfsizligini ta’minlashda ichki boshqaruv tizimi va tashqi muhit omillarini kompleks ravishda nazorat qilish zarurligini ko‘rsatadi.

Grafik tahlili orqali kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mamlakatimiz iqtisodiyotining ajralmas qismi hisoblanishini va ushbu subyektlar xavfsizligiga yanada ko‘proq e’tibor qaratilishi kerakligini tushunishimiz mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bozor iqtisodiyotida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik hamda korxonalarning iqtisodiy xavfsizligi muhim ahamiyatga ega. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy xavfsizligi ikki asosiy tarkibiy qismga ega. Birinchi yo‘nalish tashqi muhitning iqtisodiy xavfsizligiga tahdidlarni tahlil qilish bilan bog‘liq bo‘lsa, ikkinchi yo‘nalish tashkilotning ichki muhitidan kelib chiqadigan iqtisodiy xavfsizlikka tahdidlarni tahlil qilish bilan bog‘liq. Bizning fikrimizcha, tashkilotning iqtisodiy xavfsizligi to‘rtta bosqichdan iborat.

Birinchisi – hujjatlar bilan ishlash. Bu hujjatlarning haqiqiyligini va tasodifiy yoki ataylab qilingan xatolar mavjudligini aniqlashni ta’minlaydi.

Ikkinchisi – mol-mulkni boshqarish. Ushbu bosqich biznes subyektining ixtiyoridagi mulkni boshqarishga qaratilgan, ya’ni muntazam inventarizatsiya tekshiruvlari o‘tkaziladi.

Uchinchisi – moliyaviy hisobotlar bilan ishlash, bu barcha manfaatdor foydalanuvchilarga kerakli ma’lumotlarni taqdim etadi.

To‘rtinchisi – monitoring jarayoni, ya’ni korxonaning iqtisodiy xavfsizligi, bu moliyaviy komponent holatini xarakterlaydigan iqtisodiy ko‘rsatkichdir. Ushbu chora-tadbirlarning mazmunini batafsil tahlil qilgandan so‘ng, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy xavfsizligini ta’minlash jarayoni juda murakkab va shu bilan birga juda muhim jarayon ekanligi xulosasi chiqariladi. Shu sababli, biznes subyektining faoliyati va uning moliyaviy barqarorligi tijorat muvaffaqiyati, samarali ilmiy-texnik rivojlanish, huquqiy va iqtisodiy, tashkiliy munosabatlar, moddiy va intellektual resurslar holatiga bog‘liq bo‘lishi tabiiydir. Shuni yodda tutish kerakki, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy xavfsizligi, shuningdek, biznes maqsadlariga erishish uchun bevosita ishlatiladigan korporativ resurslardan samarali foydalanishga ham bog‘liqdir. Iqtisodiy xavfsizlikka tahdidlarni oldini olish, mavjud va paydo bo‘layotgan tahdidlarni bartaraf etish qobiliyatisiz samarali ish va barqaror iqtisodiy o‘sish mumkin emas.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 19-martdagi “Kichik va o‘rta biznesning iqtisodiyotdagi o‘rnini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-50-sonli Farmoni // URL: https://lex.uz/uz/docs/-7444738
2. Ermatov A.A.”Characteristics of ensuring economic security in small business and private entrepreneurship.” DOI: 10.24412/2520-6990-2021-24111-29-32 [in English]
3. Arefieva, O.V, Kuzenko, T.B: Planuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpryiemsv (Planning of enterprise economic security). Vyd-vo Europe. un-tu , Kyiv (2005) 24-27- p . [in English]
4. R.Smelik, “Economic security of the organization: financial component management” article, Financial Law Review, No. 18 (2) / 2020, [Available at: http://www.ejournals.eu/FLR] 33- p. [in English]
5. Abulkasimov H.P “Threats to the economic security of business and ways to prevent them”, “Economy and Finance” 2016, 6 [in Uzbek] [Available at: https://cyberleninka.ru/article/n/tadbirkorlikfaoliyati-i-tisodiy-hafsizliga-ta-didlar-va-uularyndandi-olish-usullari/viewer] 13- p .
6. O‘zbekiston Respublikasi Milliy Statistika Qo’mitasi https://share.google/gn5Fxgql5KV0CNvfm
7. Ermatov A.A.”Characteristics of ensuring economic security in small business and private entrepreneurship.” DOI: 10.24412/2520-6990-2021-24111-29-32 [in English]

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2-Maxsus son. Bakalavr talabalarining maqolalari to‘plami

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

